INTERNATIONELLA
HANDELSHÖGSKOLAN
HÖGSKOLAN I JÖNKÖPING

Yttrandefrihet i sociala medier

Kandidatuppsats i affärsjuridik (konstitutionell rätt)

Författare: Fredrik Malm

Handledare: Göran Wahlgren

Framläggningsdatum 2012-05-14

Jönköping, Maj 2012

Kandidatuppsats i affärsjuridik (konstitutionell rätt)

Titel: Yttrandefrihet i sociala medier

Författare: Fredrik Malm

Handledare: Göran Wahlgren

Datum: 2012-05-14

Ämnesord: **Yttrandefrihet, Sociala medier, Ensamansvar, Etableringsfrihet, Meddelarskydd, Censur och hindrande åtgärder, Särskild brottskatalog, Särskild rättegångsordning, Verksamhetsmodellen, Ändamålsmodellen, Ansvarsmodellen.**

Sammanfattning

Sverige har haft en lång tradition av en stark tryck- och yttrandefrihetsrättslig grundlagstiftning sedan mitten av 1700-talet. Idag delas rättsområdet upp mellan de två grundlagarna Tryckfrihetsförordningen och Yttrandefrihetsgrundlagen. Syftet med den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen är att tillförsäkra varje svensk medborgare en rätt att gentemot det allmänna offentligt uttrycka tankar, åsikter och känslor.

Dagens lagstiftning på rättsområdet är utformad på så sätt att tekniken som framför yttrandet skyddas men inte yttrandet i sig. Detta faktum har gjort att lagstiftningen på området har kritiserats eftersom denna mediebundenhet gör att lagstiftningen måste revideras varje gång en ny teknik utvecklas för att hela tiden omfatta samtliga teknikområden. Yttranden som framförs i sociala medier på internet omfattas i regel inte av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Väldigt få sociala medier når upp till de krav som ställs i databasregeln vilket gör att yttranden som framförs genom dessa inte erhåller ett grundlagsrättsligt skydd.

Syftet med denna uppsats är att ställa frågan vilken inriktning en ny yttrandefrihetsrättslig lagstiftning bör ta i framtiden och huruvida teknikberoendet kan avskaffas och om lagstiftningen i framtiden bör omfatta samtliga yttranden oberoende av hur eller var ett yttrande framförs. Det är författarens slutsats att den yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen i framtiden bör inriktas på att ge ett särskilt skydd för verksamheter vars syfte är att professionellt sprida information till allmänheten eftersom detta skulle bevara de yttrandefrihetsrättsliga grundprinciperna och ge en tydlig och konsekvent lagstiftning som är enkel att tillämpa.

Bachelor's Thesis in Commercial and Tax Law

Title: Freedom of speech in social media

Author: Fredrik Malm

Tutor: Göran Wahlgren

Date: 2012-05-14

Subject terms: **Freedom of speech, Freedom of the press, Constitution of speech, Constitution of the press, Founding principles.**

Abstract

Sweden has had a long tradition of freedom of the press and freedom of speech. Today the judicial area is regulated by the constitution of the press and the constitution of speech. The purpose of the two constitutions is to secure the right for every Swedish citizen to express their thoughts, opinions and feelings.

The constitutions are designed to regulate the techniques with which the information is distributed and not to regulate the information in itself. This fact has caused a debate to arise on the subject whether the constitutions are still suitable to regulate the judicial area when the technical development causes the constitutions to get out of date and in need of constant updating. As a rule the usage of social media is not regulated by the constitution of speech the information distributed through these webpages can be included by the protection given by the constitution but very few of these webpages fulfill the criteria's demanded by the constitution.

The purpose of this essay is to ask the question whether the constitution of speech should be reformed to better regulate the technical development in the future. The essay examines whether a new constitution can be developed so that it no longer is tied to a certain technique and if it, in the future, should include all the information distributed through social media.

It is the author´s conclusion that the constitution of freedom of speech should be concentrated on giving a special protection to professional companies' whose occupation it is to distribute information to the public. This is the best way to preserve a regulation that is clear, consistent and easy to practice. A constitution that is given an area that is too wide to regulate will only restrain the freedom of speech and its founding principles and should therefore be avoided.

Förkortningslista

BBS-lagen	Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor
BrB	Brottsbalk (1962:700)
RF	Regeringsform (1974:152)
TF	Tryckfrihetsförordningen (1949:105)
YGL	Yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469)

Innehåll

1 Inledning 4
1.1 Bakgrund 4
1.2 Syfte och avgränsning 5
1.3 Metod och material 6
1.4 Disposition 6

2 Rådande rättsordning 8
2.1 Syftet med lagstiftningen 8
2.2 Sex grundprinciper 10
2.2.1 Etableringsfrihet 10
2.2.2 Förbud mot censur och hindrande åtgärder 11
2.2.3 Ensamansvar 11
2.2.4 Meddelarskydd 12
2.2.5 Särskild brottskatalog 14
2.2.6 Särskild rättegångsordning 15
2.3 Databasregeln 15

3 Internet och YGL:s utveckling på området 17

4 En begränsad yttrandefrihet i praxis 19
4.1 Mål prövade av justitiekanslern 19
4.1.1 Utrikesministerns blogg 19
4.1.2 Aftonbladets läsarblogg 20
4.1.3 Stureplansbloggen 21
4.1.4 En kommentar till fallen 22
4.2 Mål prövade av allmän åklagare 23
4.2.1 Wiechels modererade blogg 23
4.2.2 Klarics modererade blogg 24
4.2.3 Elektroniska anslagstavlan Bibeltemplet 24
4.2.4 En kommentar till målen 25

5 Förändring av gällande lagstiftning 27
5.1 Kan de sex principerna fortsatt utgöra grunden för lagstiftningen? 28
5.1.1 Inledning 28
5.1.2 Ensamansvar 29
5.1.3 Meddelarskydd 30
5.1.4 Särskild brottskatalog 30
5.1.5 Särskild rättegångsordning 31
5.1.6 En kommentar till problematiken runt grundprinciperna i en allmänt utformad lagstiftning 32
5.2 Förändringsförslag av Yttrandefrihetskommittén 34
5.2.1 Ansvarsmodellen 34
5.2.2 Ändamålsmodellen 35
5.2.3 Verksamhetsmodellen 36
5.2.4 En kommentar till förändringsförslagen 36

6 Sammanfattande slutsatser 40

Referenslista 44

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I Sverige har vi en unik tradition internationellt sett av ett starkt tryck- och yttrandefrihetsrättsligt skydd i grundlagen. Den första Tryckfrihetsförordningen kom till redan så tidigt som år 1766. Sedan dess har den naturligtvis reviderats ett stort antal gånger, på grund av att det nuvarande skyddet kräver ändring med tiden, innan den nuvarande formen på lagstiftningen trädde i kraft år 1950. År 1992[1] tillkom YGL som ett komplementerande skydd, på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området, till den tidigare ensamt gällande TF.[2]

Grundtanken med den nu gällande lagstiftningen tycks vara att skyddet ska fungera som ett värn för tekniken och förmedlingssättet, och inte för själva yttrandet.[3] Lagstiftningen kräver att vissa tekniska kriterier ska vara uppfyllda för att lagstiftningen ska vara tillämplig överhuvudtaget. Om yttrandet inte görs genom sådan kommunikationsteknik som stadgas i de båda grundlagarna blir lagstiftningen inte tillämplig. Det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga skyddet är alltså bunden till viss teknik, vilket skapar en hel del frågor och problem i dagens samhälle där teknikens utvekling sker mycket snabbt till skillnad från lagstiftningsarbetet som kräver mycket tid och arbete.

Den nu gällande ålderdomlig och medieberoende lagstiftningen gör att yttranden som görs med hjälp av viss teknik faller inom skyddsområdet medan samma yttranden som görs med hjälp av annan teknik faller utanför skyddsområdet. Detta sker på grund av att lagstiftningsarbetet inte sker tillräckligt snabbt för att uppdatera lagstiftningen så att den omfattar även nyare tekniker med vilka skyddsvärda yttranden också kan göras. Detta kan ses som underligt då tryck- och yttrandefrihet torde gälla lika för alla, oavsett hur yttrandet framförs.

Ett av de områden där denna mediebundna lagstiftning skapar frågor och problem är internet, eftersom ett yttrande som görs i en papperstidning faller inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga skyddsområdet medan samma yttrande på en webbtidning faller utanför detta skyddsområde. Frågan kan ställas om inte båda dessa yttranden bör omfattas av ett likvärdigt skydd i den yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen.

---

[1] 1. Övergångsbestämmelser, YGL.

[2] SOU 2006:96, Det nu gällande tryck- och yttrandefrihetsrättsliga systemet, s.16.

[3] SOU 2010:68, En yttrandefrihetsgrundlag för alla yttranden?, s.111.

Internet har vuxit till att idag vara en stor del av dagens samhälle när det gäller kommunikation. Sociala medier på internet är ett av de kommunikationsområden vars betydelse ökat avsevärt under det senaste decenniet. Att definiera en social media är svårt efterson utvecklingen på det här området sker mycket snabbt. Men med sociala medier avses här webbplatser där mottagaren kan påverka webbplatsens innehåll och på så sätt kan personer direkt kommunicera och dela med sig av känslor, tankar och åsikter. Tidigare skedde den absolut största delen av informationsflödet genom massmedieföretag, och dessa företag åtnjuter än idag ett särskilt starkt yttrandefrihetsrättsligt skydd genom lagstiftningen på området. Sociala medier har dock fått en allt större betydelse i varje människas sociala liv men de flesta yttranden som framförs genom sociala medier erhåller inget yttrandefrihetsrättsligt skydd. Frågan bör nu ställas om det inte är lämpligt att lagstiftningen på rättsområdet förändras så att även yttranden som framförs genom sociala medier åtnjuter ett likvärdigt yttrandefrihetsrättsligt skydd.

1.2 Syfte och avgränsning

Syftet med denna uppsats är att utreda huruvida sociala medier på internet bör omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Uppsatsen ska vidare utreda huruvida den teknikberoende lagstiftningen på det yttrandefrihetsrättsliga området kan avskaffas och om det är möjligt att formulera en allmän lagstiftning där samtliga yttranden omfattas. Betydelsen av de yttrandefrihetsrättsliga grundprinciperna ska analyseras och de förändringsförslag som framförts på rättsområdet ska diskuteras för att utreda vilken inriktning som det yttrandefrihetsrättsliga skyddet bör ta i framtiden och om sociala medier kan omfattas av detta skydd.

Eftersom Sverige är unikt internationellt sett på grund av den starka yttrandefrihetsrättsliga lagstiftning vi åtnjuter i detta land kommer utländsk lagstiftning att helt bortses ifrån i denna uppsats. Syftet med denna uppsats är inte att utreda om skyddsnivån på det yttrandefrihetsrättsliga området bör inskränkas, utan istället om den bör utvidgas till att gälla även yttranden som inte omfattas av den nu gällande lagstiftningen.

1.3 Metod och material

Utredningen i denna uppsats kommer inledningsvis att genomföras med en deskriptiv metod, där gällande lagstiftning och dess bakomliggande syfte kommer att beskrivas för att ge en grundläggande bild av rättsområdet. Den rådande rättsordningen kommer beskrivas genom de grundprinciper som lagstiftningen på rättsområdet stödjer sig på. Beskrivningen kommer framförallt att genomföras med hjälp av lagstiftning och förarbeten, eftersom dessa rättskällor är de med högst rättskällevärde.

Jämförande analyser kommer sedan att göras mellan syftet med lagstiftningen och lagstiftningens nuvarande utformning, samt jämförelser mellan gällande lagstiftning och praxis för att belysa de för- och nackdelar som finns med gällande lagstiftning. Praxis används i denna del för att ge en grundlig bild av hur den yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen tillämpas i praktiken. Slutligen kommer de förändringsförslag som lagts fram på rättsområdet att beskrivas och analyseras, för att sedan diskutera om en lämpligare lagstiftning kan utformas för att bättre reglera yttranden framförda i sociala medier. I denna del kommer, förutom själva förändringsförslagen, justitieombudsmannens kommentar till förändringsförslagen att användas i analysen för att belysa de tillämpningsproblem som kan uppkomma efter en förändring av lagstiftningen på rättsområdet.

1.4 Disposition

Inledningsvis kommer den nuvarande lagstiftningen och dess syfte att beskrivas och granskas genom de grundläggande principerna som reglerar rättsområdet. Efter detta följer ett kapitel om hur YGL:s utveckling sett ut sedan lagens tillkomst. Sedan kommer praxis att granskas och diskuteras för att beskriva hur den yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen tillämpas i praktiken samt för att belysa de problem som uppstår på grund av den nuvarande rättsordningen. I nästa kapitel följer sedan en analys om svårigheterna med att utforma en ny lagstiftning på rättsområdet och samtidigt hålla fast vid de yttrandefrihetsrättsliga principerna som lagstiftningen stödjer sig på. Sedan kommer de förändringasförslag som lagts fram av Yttrandefrihetskommittén att beskrivas och analyseras. Därefter kommer en diskussion att föras huruvida det är möjligt att genomföra en förändring av den yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen. Det kommer också diskuteras vilket förändringsförslag som är

lämpligast för den framtida lagstiftningen inriktning och om en förändring kommer resultera i att även yttranden framförda genom sociala medier, i framtiden, kommer omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet.

2 Rådande rättsordning

2.1 Syftet med lagstiftningen

Den svenska tryck- och yttrandefriheten grundar sig på den fria åsiktsbildningen och den allmänna och lika rösträtten som stadgas i 1kap. 1§ 2st RF. En fri åsiktsbildning är fundamental i ett demokratiskt samhälle och den kräver att medborgarna garanteras yttrande- och informationsfrihet.[4] Med yttrandefrihet menas en frihet att i tal, skrift, bild eller på annat sätt ge upplysningar eller uttrycka sina tankar, åsikter och känslor.[5] Och med informationsfrihet menas en frihet att hämta och ta emot upplysningar samt kunna ta del av andras yttranden.[6] Sedan år 1992 har Sverige två grundlagar som ska gälla parallellt på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området och tillförsäkra medborgarna ett starkt skydd på detta område.

Tanken bakom de dubbla grundlagstiftningarna är att TF ska skydda yttranden som görs i tryckt skrift, samt skrift som mångfaldigas genom stencilering, fotokopiering och andra liknande förfaranden.[7] Medan YGL ger skydd för yttranden som görs i ljudradio, television och andra liknande överföringar samt yttranden som görs genom offentliga uppspelningar ur en databas, filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar och offentligen uttrycka tankar, åsikter och känslor och i övrigt lämna uppgifter i vilket ämne som helst.[8] De två grundlagarna ska alltså reglera två olika tekniska områden, TF det mer traditionella för tryckt skrift och YGL ett mer modernt tekniskt område.

Den fria åsiktsbildningen och informationsfriheten finns tillförsäkrad i både TF och YGL. I TF stadgas att det, för att en allmän tryckfrihet och ett fritt meningsutbyte och en allsidig upplysning, måste stå varje medborgare fritt att i tryckts skrift kunna yttra sina tankar och åsikter, offentliggöra allmänna handlingar samt meddela uppgifter och underrättelser i vilket ämne som helst, såvida de inte är stridande mot denna grundlag.[9] Vidare stadgas i YGL

[4] SOU 2006:96, Inledning, s.41.

[5] 2kap. 1§ 1st. 1. RF.

[6] 2kap. 1§ 1st. 2. RF.

[7] 1kap. 5§ 1st. TF.

[8] 1kap. 1§ 1st. YGL.

[9] 1kap. 1§ 2st. TF.

att yttrandefriheten har till ändamål att tillförsäkra medborgarna ett fritt meningsutbyte, en fri och allsidig upplysning och ett fritt konstnärligt skapande. I detta får inga begränsningar göras på annat sätt en genom denna grundlag.[10] Den fria åsiktsbildningen och informationsfriheten är en grundpelare inom ett fritt samhälle. Det är den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga regleringens uppgift att tillförsäkra medborgarna det skydd som krävs för att åtnjuta dessa friheter.

Det har redan nämnts att inga begränsningar får göras på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området än vad som sägs i TF och YGL. Dessa grundlagar är exklusiva på detta område, och denna exklusivitetsprincip stadgas särskilt i både TF och YGL. Där det slås fast att ingen kan dömas till ansvar, ersättningsskyldighet eller få skriften konfiskerad eller beslagtagen, utan stöd av denna grundlag. [11] Inte heller kan någon myndighet eller något annat allmänt organ, utan stöd av denna grundlag, ingripa där någon missbrukat yttrandefriheten genom ett radioprogram eller en annan teknisk upptagning. [12] Detta betyder att om ett ingripande på ett yttrande kan göras med stöd från någon annan lag så kan detta ingripande alltså ändå inte göras om inte TF eller YGL ger stöd till detta. Vilket betyder att alla yttranden är skyddade från ingripanden om inte yttrandet finns med i den särskilda brottskatalog som finns stadgad i TF[13] och YGL[14].

Den som ska döma över missbruk som skett på det tryck- och yttrandefrihetsrättsligaområdet ska hela tiden bära med sig att tryck- och yttrandefriheten är grunden för ett fritt samhälle. Det är syftet bakom yttrandet som ska ställas mot syftet med lagstiftningen. Syftet med lagstiftningen är att, som redan här sagts, värna om den fria åsiktsbildningen och informationsfriheten. Att tillförsäkra de svenska medborgarna friheten att uttrycka sina tankar, åsikter och känslor genom tal, skrift och med hjälp av andra tekniska hjälpmedel. Den som ska dömas enligt TF eller YGL ska dömas för det syfte han eller hon haft med det missbruk av de friheter, som dessa båda lagstiftningar ger, och som han eller hon gjort sig skyldig till. Yttrandets framställningssätt eller yttrandets lagstridighet ska alltså inte ges

[10] 1kap. 1§ 2st. YGL.

[11] 1kap. 3§ TF.

[12] 1kap. 4§ YGL.

[13] 7kap. 4,5§§ TF.

[14] 5kap. 1§ 1st. YGL.

samma vikt, vid ett dömande, som tanken bakom missbruket. Det är på detta sätt som lagstiftningen ska efterlevas. [15]

2.2 Sex grundprinciper

Den tryck- och yttrandefrihetsrättsliga lagstiftningen är uppbyggd på en enhetlig grund av principer som finns förankrade i både TF och i YGL. De sex grundbultar som här avses är principen om etableringsfrihet, principen om förbud mot censur och hindrande åtgärder, principen om ensamansvar, principen om meddelarskydd, särskild brottskatalog samt särskild rättegångsordning.[16] Dessa principer är stommen till lagstiftningen på området och tillsammans upprätthåller de syftet med gällande lagstiftning, nämligen att tillförsäkra medborgarna deras rätt till fri åsiktsbildning och informationsfrihet. Utgångspunkten vid en eventuell förändring av den gällande lagstiftningen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området bör därför utformas på ett sätt så att de sex grundprinciperna upprätthålls.[17] En sammanfattning av vardera av principernas innebörd ska här göras på grund av deras stora betydelse för rättsområdet.

2.2.1 Etableringsfrihet

En av dessa principer är principen om etableringsfrihet som innebär att varje svensk medborgare eller juridisk person har rätt att framställa[18] och sprida[19] tryckta skrifter, samt att sända radioprogram genom tråd[20] och att framställa och sprida tekniska upptagningar[21]. Med radioprogram menas här både ljudradio och TV-program. Den rätt som principen alltså ger medborgare och juridiska personer betyder att de inte får krävas på tillstånd innan framställningen eller spridningen etablerats. Det stadgas i lagstiftningen att principen endast

[15] 1kap. 4§ TF & 1kap. 5§ YGL.

[16] SOU 1997:49, Diskussion kring nuvarande reglering, s.189.

[17] Proposition 1997/98:43, Förslag till grundlagsskydd för de nya medierna, s.107.

[18] 4kap. 1§ TF.

[19] 6kap. 1§ TF.

[20] 3kap. 1§ 1st. YGL.

[21] 3kap. 8§ YGL.

ger skydd för att sända radioprogram genom tråd, etern, detta visar tydligt hur ålderdomlig och mediebunden lagstiftningen är på området. Nyare medier omfattas inte av principen av etableringsfrihet, eftersom nyare medier ej har en begränsad yta där alla som vill sprida information måste dela på denna yta. [22]

2.2.2 Förbud mot censur och hindrande åtgärder

En annan grundläggande princip på det tryck- och yttrandefrihetsrättsligaplanet är förbudet mot censur och andra hindrande åtgärder. Förbudet innebär att framställning och spridning av tryckta skrifter[23] samt radioprogram och tekniska upptagningar som avses i YGL[24] ej får villkoras med förhandsgranskning av statliga myndigheter. Myndigheter och andra allmänna organ får inte heller förbjuda eller på annat sätt sätta upp hinder för tryckning och utgivning eller förbjuda eller hindra användningen av sådana tekniska hjälpmedel som är nödvändiga för att medborgare som önskar ta emot dessa radioprogram eller tekniska upptagningar också ska kunna göra detta.[25] Vissa undantag finns lagstadgade när det gäller rörliga bilder i filmer, videogram eller andra tekniska upptagningar som ska visas offentligt samt rörliga bilder som spelas upp offentligt ur en databas, här kan förhandsgranskning och godkännande meddelas genom föreskrifter i lag.[26]

2.2.3 Ensamansvar

Inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området råder principen om ensamansvar, vilket innebär att endast en person kan hållas straff- och skadeståndsrättsligt ansvarig. Vanliga straff- och skadeståndsregler blir inte tillämpliga på grund av den exklusivitetsprincip som råder på detta rättsområde, som tagits upp här tidigare. Den som skulle kunna hållas ansvarig för medhjälp enligt vanliga regler kan alltså inte dömas till ansvar enligt de tryck- och yttrandefrihetsrättsliga. Lagstiftningen stadgar vem den person är som ska hållas ansvarig

[22] SOU 2006:96, Etableringsfrihet, s.46.

[23] 1kap. 1§ 1st. & 2§ 1st. TF.

[24] 1kap. 3§ 1st. YGL.

[25] 1kap. 2§ 2st. TF & 1kap. 3§ 3st. YGL.

[26] 1kap. 3§ 2st. YGL.

och lagstiftningen är successiv på det här området, vilket innebär att det är den som så att säga står närmast brottet som också ska hållas ansvarig för lagbrottet. Om ansvar inte kan utkrävas av denna person ska den person som står näst närmast lagbrottet i ansvarskedjan ställas som ansvarig.[27] Ett exempel på den successiva ansvarskedjan är att för en tryckt periodisk skrift så är det utgivaren[28] för skriften som är ansvarig vid ett eventuellt lagbrott. Om utgivaren inte kan hållas som ansvarig för att denna person, till exempel, vid den tidpunkt då skriften utgavs var utsedd till utgivare för skens skull eller uppenbart saknade de befogenheter som ska tillkomma en person med denna befattning så blir ägaren ansvarsskyldig på grund av hans plats i ansvarskedjan.[29] Kan det vidare inte visas vem som var ägare vid den tidpunkt då skriften utgavs blir den person som tryckte skriften ansvarsskyldig.[30] Ansvaret för den person som krävs på detta är också formellt, vilket innebär att den person som ansvarar för tryck- eller yttrandefrihetsbrott ska hållas som ansvarig oavsett om han eller hon haft kännedom om innehållet i den tryckta skriften eller den tekniska framställningen.[31] Utgivaren kan dock undantas från denna princip om han, som nämnts tidigare, var tillsatt för skens skull eller uppenbart saknade de befogenheter som ska tillkomma denna position.[32]

2.2.4 Meddelarskydd

Principen om meddelarskydd utgörs egentligen av två olika principer, även om de är sammankopplade, nämligen rätten till meddelarskydd och anskaffningsfrihet samt rätten till anonymitet och efterforskningsförbud.[33] Med rätten till meddelarskydd och anskaffningsfrihet menas varje medborgares rätt att anskaffa uppgifter i vilket ämne som helst och sedan meddela dessa uppgifter till författare och andra upphovsmän, till utgivare, redaktioner, nyhetsbyråer och företag för framställning av tekniska upptagningar för offentliggörande i

[27] SOU 2006:96, Ensamansvar med meddelarskydd, s.49.

[28] 8kap. 1§ 1st. TF.

[29] 8kap. 2§ 2st. TF.

[30] 8Kap. 3§ 3st. TF.

[31] 8Kap. 12§ TF & 6Kap. 4§ YGL.

[32] 8Kap. 2§ 2st. TF & 5Kap. 2§ 1st. YGL.

[33] SOU 2006:96, Ensamansvar med meddelarskydd, s.50.

likväl tryckt skrift som i radioprogram och sådana upptagningar.[34] Med rätten till anonymitet och efterforskningsförbud menas att varje uppgiftslämnare är tillförsäkrad rätten att förbli anonym av sin uppgiftsmottagare.[35] Det vill säga att den som tagit emot en uppgift av en person ska vara belagd med tystnadsplikt och därigenom värna om uppgiftslämnarens anonymitet. Inte heller får de statliga och kommunala myndigheterna försöka ta reda på uppgiftlämnarens identitet.[36] Vid förhör ska rätten värna om detta efterforskningsförbud genom att inte tillåta att frågor som inkräktar på tystnadsplikten, förutom vid särskilda fall.[37] Undantag från den tystnadsplikt som uppgiftsmottagaren är skyldig att upprätthålla kan göras under vissa specifika omständigheter. Tystnadsplikten kan brytas om den som lämnat en uppgift samtycker till att identiteten tillkännagivs. Också om någon framträtt som uppdragsgivare så kan efterforskning göras för att kunna försäkra sig om att den som framträtt verkligen är den rätta uppgiftslämnaren, om det är fråga om ett tryck- eller yttrandefrihetsrättsligt brott eller om en domstol finner att det är av yttersta vikt för allmänt eller enskilt intresse att identiteten tillkännages.[38]

Både principen om ensamansvar och principen om meddelarskydd är betydande för yttrandefriheten på det sätt att de ger en trygghet för de personer som medverkar till tryckningen eller framställningen av ett visst yttrande eftersom de inte kan riskera att bli ansvariga för yttrandet. Detta är tänkt att bidra till att skapa ett mer öppet samhälle där medborgarna vågar yttra sina åsikter samt meddela de uppgifter de har tillgång till. Samtidigt kan ingripanden vi de yttrandefrihetsrättsligabrott som begås ske på ett mycket effektivt sätt eftersom inga större utredningar krävs för att hitta den som är ansvarig eftersom detta klart stadgas i lagstiftningen.[39]

[34] 1Kap. 1§ 3,4st. TF & 1Kap. 2§ YGL.

[35] 3Kap. 3§ 1st. TF & 2Kap. 3§ 1st. YGL.

[36] SOU 2006:96, Ensamansvar med meddelarskydd, s.50.

[37] 3Kap. 3§ 3st. TF & 2Kap. 3§ 3st. YGL.

[38] 3Kap. 3§ 2st. TF & 2Kap. 3§ 2st. YGL.

[39] SOU 2006:96, Ensamansvar med meddelarskydd, s.50.

2.2.5 Särskild brottskatalog

Eftersom TF och YGL utgör en exklusiv lagstiftning på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området utesluts de lagbrott som stadgas i vanlig lag, istället finns en särskild brottskatalog på detta rättsområde som innehåller en fullständig uppräkning av de handlingar som utgör tryck- och yttrandefrihetsrättsliga lagbrott.[40] De handlingar som är att anse som tryckfrihetsbrott, begås genom tryckt skrift och är straffbara genom lag, är uppräknade i TF.[41] De brott som räknas upp i TFs paragrafer görs också till yttrandefrihetsbrott, om de begås i ett radioprogram eller en teknisk upptagning och är straffbara enligt lag, genom YGL.[42] De handlingar som utgör brott på detta rättsområde är högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, obehörig befattning med hemlig uppgift, vårdslöshet med hemlig uppgift, uppror, landsförräderi eller landssvek, landsskadlig vårdslöshet, ryktesspridning till fara för rikets säkerhet, uppvigling, hets mot folkgrupp, brott mot medborgerlig frihet, olaga våldsskildring, förtal, förolämpning, olaga hot, hot mot tjänsteman och övergrepp i rättssak.[43] Tryck- och yttrandefrihetsbrott är också sådana gärningar som innebär att någon uppsåtligen offentliggör allmän handling som inte är tillgänglig för alla, eller offentliggör uppgift och därvid uppsåtligen åsidosätter tystnadsplikt, eller när riket är i krig eller omedelbar krigsfara offentliggör uppgift som enligt lag innefattar annat brott mot rikets säkerhet än som avses ovan.[44] I lagstiftningen i både TF och YGL nämns att brotten ska vara straffbara enligt lag. Detta betyder att brotten ska vara straffbara enligt vanlig lag och inte bara genom lagstiftningen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Dubbel täckning av brotten ska alltså finnas för att brotten ska kunna vara straffbara enligt TF och YGL. Detta innebär att ansvarsområdet kan inskränkas men inte utvidgas utan ändring i TF eller YGL. När det kommer till påföljder gäller de påföljder som stadgas i BrB.[45] På det tryck och yttrandefrihetsrättsliga området kan alltså inget ansvar utkrävas om det inte stadgas i TF eller YGL även om ansvar kan utkrävas genom annan lagstiftning.

---

[40] SOU 2006:96, Särskild brottskatalog m.m., s.52.

[41] 7Kap. 4,5§§ TF.

[42] 5Kap. 1§ YGL.

[43] 7Kap. 4§ TF.

[44] 7Kap. 5§ TF.

[45] SOU 2006:96, Särskild brottskatalog m.m., s.53.

2.2.6 Särskild rättegångsordning

Den sista av de sex grundpelarna på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området är en särskild rättegångsordning. Inom detta rättsområde är det justitiekanslern uppgift att vaka över att lagens gränser upprätthålls och att se till att de inte överskids utan att en påföljd delas ut, enligt TF[46] och YGL[47]. Justitiekanslern är ensam åklagaren i mål inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området, och det är endast han som kan inleda förundersökningar eller besluta om tvångsmedel rörande lagbrott på området.[48] Allmän åklagare och polismyndigheten är alltså botkopplade från dessa mål såvida inte de anlitas på beslut från justitiekanslern.[49] I TF och YGL stadgas också att i tryck- och yttrandefrihetsmål ska frågan om brott föreligger prövas av en jury på nio medlemmar om inte parterna i målet vill att prövningen i målet ska göras genom rättens avgörande. Om juryn anser att brott inte har begåtts ska den tilltalade frikännas, detta beslut kan inte rätten i efterhand ändra. Men har juryn kommit fram till att brott faktiskt föreligger kan även rätten i efterhand pröva målet och om rätten då inte kommer fram till samma slutsats som juryn kan rätten sänka det straff juryn delat ut eller helt frikänna den tilltalade.[50]

2.3 Databasregeln

Det finns framförallt två paragrafer i YGL som direkt reglerar internetområdet, den ena reglerar så kallade webbsändningar och den andra, så kallade databasregeln, reglerar i andra fall där allmänheten tillhandahålls information ur en databas. Regeln för webbsändningar är tillämplig på sändningar av radioprogram som tillhandahålls allmänheten och som kan tas emot av allmänheten med ett tekniskt hjälpmedel. Med sådana radiosändningar som här nämns avses också de situationer då allmänheten tillhandahålls dessa sändningar på egen begäran av antingen direktsända program eller inspelade program om varken starttiden eller innehållet kan påverkas av mottagaren.[51] Databasregeln tillämpar andra fall när en redaktion

[46] 9Kap. 1§ TF.

[47] 7Kap. 1§ 1st. 1men. YGL.

[48] 9Kap. 2§ 1st. TF.

[49] SOU 2006:96, Särskild rättegångsordning m.m., s.53.

[50] 12Kap. 2§ TF & 9Kap. 1§ YGL.

[51] 1Kap. 6§ 1st. YGL.

för en periodisk skrift eller radioprogram, eller när ett företag framställer tryckta skrifter, eller andra därmed jämställbara skrifter enligt TF, eller tekniska upptagningar, eller när en nyhetsbyrå med hjälp av elektromagnetiska vågor tillhandahåller allmänheten information ur en databas.[52]

Databasregeln omfattar tre olika sätt där allmänheten tillhandahålls information ur en databas. Det första sättet är när det handlar om direkt överföring på mottagarens egen begäran. Det andra sättet är indirekt, när det handlar om framställning ur en databas på mottagarens begäran av en teknisk upptagning, skrift eller bild. Det handlar här om en så kallad print on-demand verksamhet. Det tredje sättet sker genom att avsändaren sänder information ur databasen till mottagaren enligt en överenskommelse parterna emellan, detta brukar kallas för push-teknik. Grundlagsskyddet gäller dock endast om innehållet bara kan ändras av innehavaren av databasen och inte av mottagaren.[53]

De databasverksamheter som nämnts här och som därför faller in under databasregelns skydd erhåller ett automatiskt skydd, medan andra aktörer måste ansöka om utgivningsbevis för att deras verksamhet ska erhålla samma grundlagsskydd. För att utgivningsbevis ska kunna tilldelas en sådan aktörs verksamhet krävs att verksamheten är ordnad på sådant sätt som här har framförts, att en behörig person utsetts till utgivare och att denna har accepterat befattningen, samt att verksamheten har ett unikt namn som inte kan förväxlas med ett annat namn på en databasverksamhet som berörs av denna reglering i grundlagen.[54]

[52] 1Kap. 9§ 1st. YGL.

[53] Proposition 2009/10:81, En redaktion för en icke-tryckt periodisk skrift ska omfattas av automatiskt grundlagsskydd enligt databasregeln, s.46.

[54] 1Kap. 9§ 2st. YGL.

3 Internet och YGL:s utveckling på området

Ända sedan YGL tillkom har det riktats kritik mot dess utformning. Lagstiftningens mediebundenhet visade sig tidigt vara problematisk på grund av den tekniska utvecklingens framfart under den tid som YGL varit rådande lagstiftning inom det yttrandefrihetsrättsliga området. Redan sex år efter det att YGL tillkom i den svenska lagstiftningen, vilket inte är lång tid för en lag, sade regeringen i en proposition att lagstiftningens tillämpningsområden i formellt hänseende blivit föråldrade. Regeringen meddelade redan då att på grund av den tekniska utvecklingens framfart på området i kombination med lagstiftningens mediebundenhet fanns det nya medier som används separat som inte omfattas av grundlagsskyddet. Grundlagsskyddets definitioner omfattar endast de traditionella medierna och inte de nytillkomna medier som utvecklats till största del efter lagstiftningens införande. Flera remissinstanser riktade kritik i propositionen mot att en teknikobunden lagstiftning inte införlivades redan vid den tidpunkten. En av dessa instanser var lagrådet som förordade att lagstiftningsarbetet genast borde inriktas på att skapa en ensam grundlag på rättsområdet och att denna grundlag omfattade såväl tryckfrihet som annan yttrandefrihet.[55]

I propositionen sägs också att det är viktigt att yttrandefriheten värnas lika mycket oavsett om ett yttrande framförs i grundlagsskyddad skrift som när den framförs på internet. Dock medges att om lagstiftningen skulle komma att omfatta även samtliga yttranden på internet så blir antalet yttranden som skyddas av lagstiftningen gigantiskt och därmed svår reglerat. Det kan därför bli svårt att forma en lagstiftning som gäller lika för alla yttranden oavsett hur de framförs. Slutgiltigt ansågs internet inte vara tillräckligt etablerat vid den tidpunkten för att kunna betraktas som ett eget medium. Internet hade inga egna speciella tekniska villkor som gjorde att det kunde anses utgöra ett eget medium. Men det ansågs viktigt att följa utvecklingen på internetområdet noggrant eftersom det i framtiden betraktades vara möjligt att internet utvecklas till ett eget medium, som kan anses skyddsvärt.[56]

Vid införlivandet av YGL sas att en viktig del av motivet till ett längre gående skydd för yttrandefriheten är behovet av skydd för nyhetsförmedlingens källor. Det som alltså ansågs vara skyddsvärt var de olika nyhetsbyråernas och andra massmedieföretags källor och övriga arbete, eftersom deras arbete ansågs som särskilt angeläget att skydda. Det ansågs där-

[55] Proposition 1997/98:43, Förslag till grundlagsskydd för de nya medierna, s.106-107.

[56] Proposition 1997/98:43, Särskilt om Internet, s.107-108.

för riktigt att den krets som skulle komma att skyddas av YGL var samma krets som redan skyddades av källskyddet i TF och den radiorättsliga lagstiftningen. Detta betyder att endast sådan interaktiv kommunikation som görs tillgänglig för allmänheten utan att mottagaren kan påverka information i källan skulle komma att erhålla yttrandefrihetsrättsligt grundlagsskydd, när verksamheten bedrivs av författare m.fl., upphovsmän, utgivare, redaktioner eller nyhetbyråer.[57]

Från Mediekommittén kom senare ett förslag att databasregeln skulle utökas från att omfatta endast massmedieföretag till att även omfatta andra aktörers verksamheter. Den snabba tekniska utvecklingen på området ansågs tala för att det i framtiden även kommer vara andra aktörer än endast massmedieföretag som kommer sammanställa, bearbeta och tillhandahålla information till allmänheten genom elektroniska tjänster. Att elektroniska publiceringar av nyheter, debattinlägg och andra liknande publiceringar från andra aktörer än massmedieföretag skulle nå allmänheten allt mer i framtiden ansågs vara högst sannolikt. Mediekommittén ansåg också att dessa nya aktörers verksamhet var precis lika skyddsvärd som massmedieföretagens verksamheter. För sådana publiceringar som det här avses och som omfattas av databasregeln gäller att grundlagens föreskrifter om radioprogram ska tillämpas. Detta betyder att en ansvarig utgivare ska utses för publiceringen av den som bedriver verksamheten och att ansvaret för eventuella yttrandefrihetsbrott ska falla på den utsedda utgivaren. De andra aktörerna omfattas alltså inte av grundlagsskyddet automatiskt, på samma sätt som massmedieföretaget gör. Aktörerna som här avses måste därför ansöka om utgivningsbevis för att erhålla grundlagsskydd.[58]

Vid införlivandet av YGL var motivet inte att omfatta de yttranden som framfördes genom andra aktörer än de som redan omfattades av TF. Den största delen av de yttranden som gjordes på internet omfattades alltså inte. Det var först flera år senare som andra aktörer än massmedieföretagens verksamheter skyddades om de ansökte om utgivningsbevis och detta erhölls. Förutom införandet av frivilligt utgivningsbevis i lagstiftningen är YGL:s utformning vid lagens tillkomst mycket lik den utformning lagstiftningen har idag. Få saker har ändrats i lagstiftningen samtidigt som den tekniska utvecklingen på området skett mycket snabbt. Vilket gör att många av de yttranden som görs idag genom modern teknik inte skyddas av den ålderdomliga lagstiftningen.

---

[57] Proposition 1990/91:64, s.66.

[58] SOU 1997:49, Informationsdatabaser, s.210.

4 En begränsad yttrandefrihet i praxis

4.1 Mål prövade av justitiekanslern

Lagstiftningen på det yttrandefrihetsrättsliga området gör en skillnad mellan yttranden som framförs på webbsidor där mottagaren kan påverka innehållet direkt och webbsidor som innehas av massmedieföretag eller av andra aktörer som erhållit utgivningsbevis och där endast innehavaren kan påverka innehållet på sidan. Detta innebär att yttranden som framförs via sociala medier som till exempel bloggar och andra webbsidor med omodererade kommentarsfällt inte erhåller grundlagsskydd. Med omodererade webbsidor avses här webbsidor där yttranden kan läggas fram av mottagaren utan någon förhandsgranskning görs av innehavaren.

4.1.1 Utrikesministerns blogg

Ett exempel på att lagstiftningen inte blir tillämplig när det rör sig om omodererade databaser är ett fall där polismyndigheten lämnat över en anmälan, om att vissa uppgifter på en blogg kunde anses utgöra hets mot folkgrupp, till justitiekanslern. Bloggens adress var carlbildt.wordpress.com och tillhörde Sveriges utrikesminister Carl Bildt. Anmälan som överlämnades avsåg flera kommentarer som lagts in på bloggen. Det kunde konstateras att bloggen inte hade erhållit något utgivningsbevis. Justitiekanslern konstaterade i fallet att han är ensam åklagare när det gäller det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området. Justitiekanslerns är endast behörig att pröva fallet om det röra sig om ett brott enligt TF eller YGL, om yttrandet istället faller utanför detta rättsområde ska justitiekanslern överlämna fallet till allmän åklagare. [59]

I fallet fastslogs också att bloggar utgör självständiga databaser och att huvudregeln när det gäller innehållet i databaser på internet är att detta innehåll faller utanför YGL:s tillämpningsområde. Databasregeln i YGL utgör endast ett undantag för när databaser kan omfattas av YGL:s tillämpningsområde. På grund av att bloggar inte erhåller ett automatiskt grundlagsskydd och för att inget utgivningsbevis erhållits för bloggen samt för att det rörde

[59] Justitiekanslerns beslut, Utrikesministerns blogg skyddas inte av grundlagen, Diarienummer: 3163-07-31, Beslutsdatum: 2007-05-06.

sig om en omodererad blogg konstaterade justitiekanslern att fallet inte föll under YGL:s tillämpningsområde och att det istället faller på polis och allmän åklagare att ta ställning till om brott föreligger enligt vanlig lag.[60]

4.1.2 Aftonbladets läsarblogg

Ett andra exempel på att bloggar i regel faller utanför YGL:s tillämpningsområde är ett fall där det gällde en blogg med adressen www.blogg.aftonbladet.se/9067. I fallet förhöll sig omständigheterna så att innehavaren av bloggen gjort uttalanden om en privatperson som kunde anses utgöra förtal. Den berörda privatpersonen anmälde omständigheterna till justitiekanslern och krävde att Aftonbladets chefredaktör skulle hållas ansvarig för yttrandena eftersom bloggen fanns på Aftonbladets webbplats.[61]

Liksom i det tidigare fallet började justitiekanslern även i detta fall med att konstatera att innehållet i en webbsida i princip faller utanför YGL:s tillämpningsområde, med undantag från när databasregeln gör att vissa webbsidor faller innanför grundlagsskyddet. Justitiekanslern konstaterade också att han i tidigare fall bedömt att Aftonbladets webbplats, www.aftonbladet.se, erhållit grundlagsskydd enligt databasregeln på grund av den koppling som fanns till papperstidningen.[62] Justitiekanslern har också i ytterligare ett fall beslutat att ingen skillnad ska göras när det gällde Aftonbladets bloggtjänst, som finns på webbplatsen www.blogg.aftonbladet.se.[63]

För att grundlagskydd ska erhållas är det dock inte tillräckligt att ett traditionellt massmedieföretag, som Aftonbladet, driver den ifrågavarande databasen. Företaget måste också ensamt ha kontrollen över innehållet på databasen. Denna princip är, som tidigare visats, lagstadgad och betyder att till exempel kommentarer till artiklar på webbsidan som inte förhandsgranskats av Aftonbladet inte omfattas av det grundlagsstadgade skyddet.

I det aktuella fallet bestod Aftonbladets bloggtjänst dels av bloggar som skrevs av personer som är knutna till Aftonbladet och dels bloggar som skrevs av vem som helst som ville

[60] A.st.

[61] Justitiekanslerns beslut, Ifrågasatt yttrandefrihetsbrott (förtal), Diarienummer: 2803-08-31, Beslutsdatum: 2008-05-28.

[62] Justitiekanslerns beslut, Diarienummer: 2841-00-31 och 3249-00-31, Beslutsdatum: 2000-11-09.

[63] Justitiekanslerns beslut, Diarienummer: 3745-07-31, Beslutsdatum: 2007-10-12.

skapa en egen blogg, så kallade läsarbloggar. Aftonbladet tillhandahöll alltså endast en webbplats där läsarna kunde starta egna bloggar. Det var på en av dessa läsarbloggar som de ifrågavarande yttrandena hade framförts. Därför konstaterade justitiekanslern att Aftonbladet visserligen drev den aktuella databasen men att ingen förhandsgranskning gjordes, av de yttrandena som framförts på webbplatsen, av företaget. Därför omfattades inte de aktuella yttrandena av databasregeln i YGL.[64]

4.1.3 Stureplansbloggen

Även i detta fall var det fråga om en blogg där åklagarmyndigheten överlämnade en anmälan till justitiekanslern med frågan om anmälan omfattades av dennes behörighet på det yttrandefrihetsrättsliga området. I detta fall handlade det om en innehavare av en blogg på webbplatsen www.stureplan.se som hade publicerat anmälarens e-postadress och IP-nummer och sedan uppmanat läsarna att ta reda på vem som låg bakom dessa mot en hittelön. Detta resulterade i att flera läsare tagit reda på och angett anmälarens namn, hemadress och telefonnummer i anslutande kommentarsfält på bloggen.[65]

Också i detta fall konstaterade justitiekanslern att hemsidor utgör självständiga databaser och att huvudregeln för innehållet i databaser på internet faller utanför YGL:s tillämpningsområde. Databasregeln i YGL utgör dock ett undantag från denna regel. För att undantaget ska gälla krävs att det handlar om databaser som tillhandahålls av massmedieföretag eller andra aktörer som innehar utgivningsbevis. Grundlagsskyddet i YGL kräver också att endast innehavaren kan påverka innehållet på databasen. I det nu aktuella fallet kunde konstateras att utgivningsbevis utfördats för den aktuella hemsidan.

Justitiekanslern prövade anmälan mot de yttranden som framförts på hemsidan eftersom utgivningsbevis hade utfärdats för hemsidan. Justitiekanslern gick även vidare med att konstatera att de ifrågavarande bloggarna var en del av hemsidans verksamhet och därmed omfattades även de av det utfärdade utgivningsbeviset. De kommentarsfällt som fanns i anslutning till bloggarna omfattades dock ej av utgivningsbeviset eftersom yttrandena där publicerats utan någon redaktionell kontroll. Anmälan avsåg endast de yttranden som gjorts

[64] Justitiekanslerns beslut, Ifrågasatt yttrandefrihetsbrott (förtal), Diarienummer: 2803-08-31, Beslutsdatum: 2008-05-28.

[65] Justitiekanslerns beslut, Frågan om det redaktionella ansvaret för bloggar på en hemsida, Diarienummer: 5532-09-31, Beslutsdatum: 2009-10-02.

på bloggen och inte i kommentarerna därför föll det på justitiekanslern att pröva om ett yttrandefrihetsbrott hade begåtts på bloggen, vilket han senare konstaterade att det inte hade. Därmed ska ingen förundersökning inledas och fallet lades ned.[66]

4.1.4 En kommentar till fallen

I fallet med utrikesministerns blogg uppkom framförallt två punkter som också återkom i de två övriga fallen. Dels har principen om särskild rättegångsordning tagits upp. Justitiekanslern är ensam åklagare när det gäller tryck- och yttrandefrihetsbrott, behörigheten förutsätter att den fråga fallen handlar om omfattas av TF eller YGL. Dels fastslås också att hemsidor och bloggar utgör självständiga databaser och att huvudregeln när det gäller innehållet i databaser på internet är att detta innehåll faller utanför YGL:s tillämpningsområde. Databasregeln i YGL utgör endast ett undantag från denna huvudregel under förutsättning att de krav som stadgas i regeln är uppfyllda.

I fallet med Aftonbladets bloggtjänst krävde anmälaren att Aftonbladets chefredaktör skulle hållas ansvarig för de yttranden som fallet handlar om. Men justitiekanslern konstaterade att Aftonbladet visserligen tillhandahöll en webbplats men eftersom ingen förhandsgranskning gjordes av, de så kallade, läsarbloggarna så omfattades dessa ej av grundlagsskyddet. Principen om ensamansvar gällde alltså inte i detta fall vilket gjorde att den ansvarige utgivaren inte ansvarade för de yttranden som gjordes på dessa bloggar även om Aftonbladet tillhandahöll själva databasen. Istället kan den som själv framförde yttrandet bli ansvarig enligt annan lag. Därmed fastslås också i fallet att det inte är tillräcklig att ett traditionellt massmedieföretag driver en databas, det krävs dessutom att endast företaget ska kontrollera innehållet på databasen.

I Stureplans-fallet konstaterade justitiekanslern att utgivningsbevis hade utfördats för den aktuella bloggen och att den också därför omfattades av grundlagsskyddet. Men här gjordes det en skillnad på bloggen och de till bloggen tillhörande kommentarsfälten. De yttranden som gjordes i kommentarsfälten förhandsgranskades inte av innehavaren och omfattades därför inte heller av utgivningsbeviset och därmed inte heller av grundlagsskyddet. Samma webbplats delas alltså upp i två delar, en del som omfattas av YGL och en del som inte gör det.

[66] A.st.

Denna uppdelning innebär svårigheter för de som vill bidra med information till databasen, de kan på förhand få svårt att se vad som omfattas av skyddet som ges av YGL och vad som inte gör det. Huruvida en webbplats uppnår de krav som ställs av databasregeln kan vara svårt i sig att avgöra utifrån, och ännu svårare blir det om en och samma webbplats delas upp i flera delar, var och en under olika lagstiftningars tillämpningsområden. Eftersom kommentarsfälten inte omfattas av grundlagsskyddet i det aktuella fallet gäller inte principen om ensamansvar eller meddelarskydd för de yttranden som gjorts i kommentarsfälten, vilket innebär att istället för att utgivaren hålls ansvarig så blir den som yttrar sig ansvarsskyldig vid ett eventuellt yttrandefrihetsbrott. Detta bidrar till att färre personer kommer vilja träda fram med information eftersom de riskerar ansvar och detta skadar i förlängningen yttrandefriheten i sig.

4.2 Mål prövade av allmän åklagare

4.2.1 Wiechels modererade blogg

I detta fall handlade det om att ett inlägg som innefattade förtal mot en privatperson hade publicerats i en modererad blogg som föll utanför det yttrandefrihetsrättsliga grundlagsskyddet. I fallet konstaterade rätten att BBS-lagen var tillämplig på modererade bloggar. Innehavaren av bloggen, Markus Wiechel, hävdade i sitt försvar att han ej kunde hållas ansvarig eftersom förtal inte omfattas av BBS-lagen. Det fastslogs att det i och för sig är korrekt att förtal inte omfattades av den nämnda lagen, dock är BBS-lagen subsidiär i sitt förhållande till BrB och det konstaterades att det i bakgrunden till BBS-lagens tillkomst sades att lagen ska täcka sådana fall där BrB:s bestämmelser visade sig vara otillräckliga. Vilket betyder att en innehavare för en modererad blogg kan ha ett längre gående ansvar än vad som framkommer genom BBS-lagens bestämmelser. Det är först genom innehavarens publicering som inläggen fått spridning och innehavaren ska därför anses vara gärningsman till spridningen och därmed har han gjort sig skyldig till förtal. [67]

[67] Hovrättsdom, Målnummer: FT2010-10, Domsdatum: 2011-04-19.

4.2.2 Klarics modererade blogg

Även i detta fall handlade det om inlägg i en modererad blogg som berörde en privatperson. Personen som inläggen var riktade emot ansåg att dessa inlägg var ämnade att utpeka honom som brottslig och klandervärd och han anmälde därför innehavaren av webbloggen, Dragan Klaric, för förtal. Rätten konstaterade i fallet att de aktuella inläggen var att anse som förtal. Också i detta fall konstaterades att BBS-lagen är tillämplig på modererade bloggar och att lagen är subsidiär till BrB. Eftersom syftet med BBS-lagen endast är att stärka det skydd som finns i BrB så utgör BBS-lagen ingen begränsning för åtal om förtal, som inte finns i BBS-lagens bestämmelser men som stadgas i BrB. Också i detta fall var det, som sagt, fråga om en modererad blogg och därför är innehavaren att anse som gärningsman till förtalsbrottet konstaterar rätten. [68]

4.2.3 Elektroniska anslagstavlan Bibeltemplet

Ett uppmärksammat fall som också berör det yttrandefrihetsrättsliga området är ett fall där en person som tillhandahöll en elektronisk anslagstavla prövades i domstol för att ha medverkat till spridning av yttranden som gjorts av en annan person på den elektroniska anslagstavlan. Innehavaren L.L. tillhandahöll en elektronisk anslagstavla med webbadressen www.bibeltemplet.net. Med elektronisk anslagstavla avses här en tjänst för elektronisk förmedling av meddelanden.[69] I en gästbok på webbsidan fanns möjlighet för vem som helst att göra inlägg och diskutera ämnena sodomi och homosexualitet ur en biblisk synvinkel. På webbplatsen hade det bland annat gjorts inlägg av signaturen K.G. som ansågs utgöra hets mot folkgrupp. Dessa inlägg hade L.L. underlåtit att ta bort från webbplatsen. [70]

I målet gjorde Riksåklagaren gällande att L.L. i första hand ska dömas enligt BrB:s bestämmelser om hets mot folkgrupp. För att han medverkat till spridning av de berörda inläggen ska gärningen bedömas som medhjälp till hets mot folkgrupp. Underlåtenheten att ta bort de aktuella inläggen hade inte påverkat K.G.s handlande och därför kan L.L. inte dömas till hets mot folkgrupp enligt Högsta domstolen. Frågan ställs då om L.L. kunde bli ansvarig för spridning av inläggen som gärningsman. Detta ansvar kunde inte utdömas i detta fall

[68] Hovrättsdom, Målnummer: FT1346-10, Domsdatum: 2011-06-01.

[69] 1§ BBS-lagen.

[70] NJA 2007 s.805 I.

enligt BrB då ansvaret enligt denna lag förutsätter att det är fråga om speciella fall där underlåtenheten att hindra fortsatt spridning är att bedöma som lika straffvärd som en aktiv spridning, ett sådant speciellt fall ansågs inte föreligga i detta mål. I detta fall var det inte fråga om någon förhandsgranskning av innehavaren innan publicering utan frågan handlade istället huruvida innehavaren borde tagit bort inläggen från den elektroniska anslagstavlan efter publiceringen eller inte, till skillnad från de båda tidigare framförda fallen. Inte heller kunde ansvar utdömas enligt BBS-lagen, som även i detta fall konstaterades vara subsidiär till BrB. För att ansvarsskyldighet skulle kunna utdömas krävdes att de yttranden som gjorts av K.G. uppenbart är sådana som avses i bestämmelsen om hets mot folkgrupp i BrB, vilket yttrandena inte ansågs vara i detta fall. L.L. kunde inte anses bli ansvarskyldig enligt varken BrB eller BBS-lagen och åtalet ogillades därför.[71]

4.2.4 En kommentar till målen

Fallen ovan är ämnade att visa hur bedömning av yttranden görs utanför de yttrandefrihetsrättsliga principerna och belysa de problem som den nuvarande rättsordningen skapar. Lagstiftning ska alltid sträva efter att vara tydlig och konsekvent, vilket på detta rättsområde inte alls uppfylls. Det är mycket svårt för medborgare att se konsekvenserna av ett handlande. Som fallen ovan visar kastas man mellan lagar och bedömningar som för en vanlig medborgare är mycket svåra att förstå. Det har förklarats genom fallen att BBS-lagen är subsidiär till BrB och alltså gäller där BrB:s bestämmelser inte är tillräckliga. I de två första fallen om bloggar konstateras att BBS-lagen är tillämplig på modererade bloggar, men att lagen inte utgör någon begränsning för tillämpligheten av BrB. BBS-lagen är alltså inte exklusiv på det sätt som YGL är genom exklusivitetsprincipen. Beroende på hur och var yttranden framförs så kan tre olika lagar komma i fråga vid en prövning av ett eventuellt lagbrott i sociala medier, YGL, BBS-lagen och BrB.

I fallet om yttranden som gjorts på webbplatsen bibeltemplet gjordes till exempel en lång och snårig bedömning om huruvida ansvarsskyldighet kunde utdömas enligt antingen BrB eller BBS-lagen. I fallet kunde innehavaren av webbplatsen inte dömas för något brott, till skillnad från de tidigare två fallen, även om det var han som var ansvarig för webbplatsen i egentlig mening. Detta eftersom det inte hade skett någon förhandsgranskning av de aktu-

[71] A.st.

ella inläggen innan publicering som det hade gjorts i de båda tidigare fallen och att underlåtenhet att hindra fortsatt spridning inte är det samma som aktiv spridning. För en person som önskar göra ett inlägg på en databas är det mycket svårt att förutse konsekvenserna av inlägget. Uppnår databasen kraven enligt databasregeln i grundlagen eller bedöms inlägget enligt vanlig lag är en viktig fråga som varje person bör ställa sig innan publicering av ett yttrande. Förhandgranskas inlägget eller publiceras det direkt kan också vara mycket svårt att avgöra och i vissa fall vet man inte detta innan själva publiceringen.

Om fallet hade bedömts på det yttrandefrihetsrättsliga området hade också de yttrandefrihetsrättsligaprinciperna, som ensamansvar, meddelarskydd och särskild rättegångsordning, gällt vilket resulterat i att en lång prövning om vem som ska stå som ansvarig aldrig hade varit nödvändig. Istället hade personen som stod som utgivare för databasen automatiskt blivit ensamt ansvarskyldig vid ett sådant yttrandefrihetsbrott som hets mot folkgrupp. Ett exempel på detta är ett fall där Nationalsocialistisk front tillhandahöll webbplatsen www.den-svenske.com. Webbplatsen föll innanför YGL:s tillämpningsområde. På webbplatsen hade två artiklar, av samma slag som i bibibeltemplet-fallet, publicerats som innefattade hets mot folkgrupp. I fallet bedömdes att inget yttrandefrihetsrättsligt brott begåtts och ingen ansvarsskyldighet utkrävdes, men prövningen handlade endast om brottet hets mot folkgrupp hade begåtts genom publiceringen och inte om vem som kunde krävas på ansvar eftersom ansvaret automatiskt föll på den ansvarige utgivaren genom principen om ensamansvar.[72]

[72] NJA 2007 s.805 II.

5 Förändring av gällande lagstiftning

De få förändringar som gjorts i YGL, sedan lagens tillkomst, har redogjorts för och visat att lagen behöver snabba och kontinuerliga förändringar för att lagen ska vara tidsenlig, vilket inte är möjligt med den nuvarande utformningen av lagstiftningen. Praxis har vidare visat på de gränser som finns för olika typer av medier och att det görs skillnader på yttranden beroende på hur och var de framförs och de problem som uppstår på grund av denna särskiljning som görs i lagstiftningen har belysts. I det följande ska de problem som uppkommer när en allmänt utformad lagstiftning kombineras med de yttrandefrihetsrättsliga principerna diskuteras. Vidare ska de förändringsförlag som Yttrandefrihetskommittén[73] tagit upp analyseras, det ska också diskuteras om de yttrandefrihetsrättsliga principerna kan bevaras genom förändringsförslagen.

Grundproblemet med gällande lagstiftning är just att den kräver snabba och kontinuerliga förändringar för att den ska kunna följa upp den teknikutveckling som konstant pågår. Men lagstiftandet är ingen snabb process och med de få förändringar som skett på området fram till idag kan det med säkerhet sägas att den nuvarande ordningen är ohållbar om lagstiftningen ska täcka mer än enbart äldre former av medier och ingen av de nya. Utgångpunkten i den rådande grundlagsregleringen ligger fortfarande i tryckteknik, vilket tydligt visar på hur gammalmodig lagstiftningen på området är.[74] Med tanke på hur stor del av alla yttranden som idag framförs genom internet och genom olika former av social media så kan inget annat påstås än att lagstiftningen är ålderdomlig och förlegad och att det krävs en förändring av lagstiftningen.

Den fråga som nu måste besvaras är vilken inriktning lagstiftaren bör ta i framtiden. Syftet med lagstiftningen är, som redan förts fram, att varje medborgare tillförsäkras rätten att fritt uttrycka sina tankar, åsikter och känslor. Detta borde också vara utgångspunkten även efter en förändring av lagstiftningen. Det finns då anledning att fråga sig varför ett yttrande är grundlagsskyddat men ett annat yttrande inte åtnjuter ett likvärdigt skydd. Ett exempel på denna särskiljning som görs i dagens lagstiftning är ett yttrande som framförs på ett tryckt flygblad omfattas av grundlagsskyddet men samma yttrande omfattas inte av grundlagsskyddet om det framförs på de flesta bloggar. Bloggar kan erhålla grundlagsskydd, som

[73] SOU 2010:68.

[74] SOU 2010:68, Inledning, s.59.

sagts tidigare, om bloggen är ordnad på ett sådant sätt att den uppfyller kriterierna i databasregeln i YGL. Men den principiella hållningen skiljer sig fortfarande markant.[75]

Det är oklart varför grundlagsskyddet inriktas på att skydda endast tryckta medier i TF och radio, tv, andra liknande överföringar, filmer, videogram, ljudupptagningar och andra tekniska upptagningar i YGL. Men det kan antas att det är för att rikta in grundlagsskyddet på sådana tekniker som möjliggör masskommunikation och på sådana yttranden som lätt kan granskas i efterhand och på så sätt gör det enkelt att dela ansvarsskyldighet.[76] Regeln om utgivningsbevis gör det till exempel enkelt att även i fall om andra aktörer än massmedieföretag peka ut en ensamt ansvarsskyldig person.

Frågan bör dock ställas om denna särskiljning av yttranden verkligen är förenligt med lagstiftningens syfte och ändamål. Det sker ett stort antal yttranden på internet varje dag som inte omfattas av grundlagsskyddet, är de att bedöma som mindre skyddsvärda än de yttranden som görs av ett massmedieföretag. Frågan bör också ställas om inte de yttranden som sker på internet genom sociala medier är mer inriktade på masskommunikation än vad ett grundlagsskyddat tryck på en tröja är.

5.1 Kan de sex principerna fortsatt utgöra grunden för lagstiftningen?

5.1.1 Inledning

Vid det fallet att en ny utformning av lagstiftningen på det yttrandefrihetsrättsliga området beslutas om, kommer klara problem att uppstå med de yttrandefrihetsrättsliga principerna. Varje steg som tas mot en allmän lagstiftning som omfattar alla typer av yttranden kommer att göra det svårt att hålla kvar vid principerna om ensamansvar, meddelarskydd, särskild brottskatalog och särskild rättegångsordning. Frågor uppstår, vid en förändring, hur en allmän lagstiftning ska tillämpas och framförallt hur ansvarstagandet ska utformas. Dessa fyra principer ska utvecklas vidare i det följande. De övriga två principerna, censur och hind-

[75] SOU 2010:68, Problem på grund av teknikutvecklingen, s.64.

[76] SOU 2010:68, Problem med oklart ändamål, s.62.

rande åtgärder och etableringsfrihet, ser inte ut att skapa några stora problem vid stiftandet eller tillämpligheten av en ny lagstiftning på området. Den stora skillnaden verkar endast vara att de båda principerna erhåller en större räckvidd än tidigare, därför utelämnas dessa två i det följande.

5.1.2 Ensamansvar

Principen om ensamansvar innebär att endast en person kan krävas på ansvar för ett visst yttrande. Även i en allmänt utformad lagstiftning skulle det vara nödvändigt att utse en ansvarig utgivare för varje forum där yttranden kan framföras för att upprätthålla principen. Den ansvarige måste vara identifierbar när ett eventuellt yttrandefrihetsbrott uppkommer där ansvar kommer utkrävas så att långa prövningar om vem som ska hållas ansvarig kan undvikas.[77]

Principen om ensamansvar anses vara ett av de områden inom yttrandefriheten som är svårast att upprätthålla vid en förändring av lagstiftningen. Om lagstiftningen i framtiden kommer innefatta alla yttranden uppstår stora problem om ensamansvaret ska implementeras till att gälla även för sådan direkt kommunikation som sker i kommentarfällt till bloggar och artiklar. Utgivaransvaret vilar på att utgivaren hålls ansvarig oavsett om han haft vetskap om att en yttrandefrihetsbrottslig handling företogs eller inte, eftersom han förutsätts driva en sådan kontroll av det forum han är ansvarig för att han borde haft denna vetskap. Men om ensamansvaret i framtiden även kommer att gälla i de omodererade kommentarsfunktioner, som är vanliga i sociala medier, betyder detta att den ansvarige utgivaren, vid det fall det ens finns en sådan, hålls ansvarig för sådana yttranden som gjorts utan att han ens haft en teoretisk möjlighet att utöva den kontroll han förväntas utöva. Utgivaren hålls alltså, vid denna situation, ansvarig för en publicering han aldrig tagit del av innan publiceringen eftersom han ändå förväntas ha kunskap om vad det publicerande materialet innehöll. Frågan måste ställas om ett förhållande där en person hålls ansvarig för något han inte kan ansvara för verkligen är rimligt.[78]

[77] SOU 2010:68, Ensamansvaret, s.118.

[78] SOU 2010:68, Ensamansvar och direkt kommunikation m.m., s.122.

5.1.3 Meddelarskydd

Med principen om meddelarskydd menas, till exempel, ett skydd för när en offentligt anställd meddelar ett missförhållande inom en myndighet till allmänheten. Det rådande systemet med meddelandeskydd bygger på att mottagaren, till exempel en journalist eller en utgivare, innan publicering av det material som meddelats förväntas göra en ansvarsfull avvägning mellan publiceringsintresset och behovet av sekretess.

Vid en förändring av lagstiftningen så att den även täcker området för sociala medier på internet så innebär detta alltså att varje meddelande som publiceras på en blogg omfattas av meddelandeskyddet. Detta skulle sannorlikt resultera i att de ansvarsfulla bedömningarna och konsekvenstänkandet som systemet hittills har förutsatt inte skulle värdesättas på samma sätt av innehavarna av bloggarna och därmed skulle dessa bedömningar minska i förhållande till ökningen av antalet yttranden som görs genom de sociala medierna. Sekretessintresset skulle här hamna alltför mycket i bakgrunden. En utökning av den kvalificerade sekretessen skulle kunna erbjuda en lösning på det nämnda problemet, om fler uppgifter skulle omfattas av denna sekretess, som innebär att de uppgifter som här omfattas ej kan lämnas med meddelandeskydd.[79]

5.1.4 Särskild brottskatalog

Ytterligare ett problem som kan uppstå i en allmän lagstiftning är att det yttrandefriheträttsliga skyddet skulle förminskas kraftigt genom att en utökning av den särskilda brottskatalogen, som idag gäller på rättsområdet, blir nödvändig. Genom exklusivitetsprincipen är YGL ensamt gällande inom sitt tillämpningsområde, det skulle också en allmänt utformade lagstiftningen vara. Detta innebär att ett stort antal yttranden som idag är straffbara genom vanlig lag inte kommer vara straffbara överhuvudtaget eftersom endast vissa brott finns medtagna i den särskilda brottskatalogen. Det yttrandefrihetsrättsliga området skulle utökas och därmed ta över ett område som idag regleras genom vanlig lag. Därmed skulle alla de brott som efter förändringen faller inom det yttrandefrihetsrättsliga området, men inte finns uppräknade i den särskilda brottskatalogen, bli straffria. Det sagda skulle alltså resul-

[79] SOU 2010:68, Blir meddelandeskyddet för vidsträckt?, s.124-125.

tera i, om en allmän lagstiftning skulle införas, att en avkriminalisering skulle komma att ske på det yttrandefrihetsrättsliga området.[80]

En lösning på problemet kan tyckas vara att utöka brottskatalogen så att yttranden och handlingar som varit straffbara genom vanlig lag också är straffbara i framtiden men då genom grundlagen. Detta skulle dock innebära en tydlig försämring av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Den yttrandefrihetsrättsliga regleringen ger ett skydd åt vissa handlingar, som till exempel, meddelarskydd för att främja den fria åsiktsbildningen. Genom en utökning där en stor del av de handlingar och yttranden som är straffbara enligt vanlig lyfts in på det yttrandefrihetsrättsliga området försvinner den särskilda brottskatalogen och därmed en betydande del av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet.[81]

5.1.5 Särskild rättegångsordning

En allmän lagstiftning där alla yttranden omfattas oavsett hur eller var de framförs skapar sannolikt problem när lagstiftningen ska tillämpas. Idag omfattas inte de flesta yttranden som framförs genom sociala medier eftersom lagstiftningens syfte från början var att endast skydda massmedieföretag och vissa tekniker. Men om en förändring av lagstiftningen till att samtliga yttranden läggs inom det yttrandefrihetsrättsliga området är det rimligt att anta att en annan form av avgränsning kommer göras på området. Till exempel kan lagstiftningen utformas på ett sådant sätt att endast yttranden gjorda för vissa ändamål omfattas av skyddet från de yttrandefrihetsrättsliga principerna. Detta kommer skapa problematik med bedömningen av varje enskilt fall eftersom det då, vid varje fall, måste göras en bedömning av vad varje yttrande innehåller och till vilket ändamål ett yttrande framförs. Detta kommer resultera i långa och otydliga bedömningsprocesser som måste utföras av domstolarna. Bedömningarna kommer slutligen stödjas mer på praxis än genom lag eftersom en klar och tydlig lagstiftning bli mycket svårt att stifta då den i så fall måste räkna upp en exakt lista på vad som gör att ett yttrande är ämnat till att uppnå ett av de ändamål som omfattas av lagstiftningen. Detta resonemang kommer att utvecklas vidare i samband med ändamålsmodellen nedan.

[80] SOU 2010:68, Yttranden som i dag är brottsliga enligt vanlig lag, s.126-128.

[81] A.st.

5.1.6 En kommentar till problematiken runt grundprinciperna i en allmänt utformad lagstiftning

Det finns framförallt två olika aspekter att ta hänsyn till på det yttrandefrihetsrättsliga området. En aspekt handlar om den själva frihetsrättsliga aspekten. Lagstiftningen på området borde gälla för samtliga yttranden, eftersom att det är mycket svårt att argumentera för att ett yttrande är mer skyddsvärt än ett annat. Den frihetsrättsliga aspekten innebär alltså, enligt min mening att, alla yttranden borde omfattas av samma frihet och därmed samma rättigheter. Men det finns också en ansvars aspekt att ta hänsyn till på det yttrandefrihetsrättsliga området. Frihet kräver ansvar och det är viktigt att det alltid finns någon som ansvarar för varje yttrande. Det är framförallt ansvarsdelen som skapar problem vid en allmänt utformad lagstiftning på det yttrandefrihetsrättsliga området. Frågan handlar om hur man ska kunna förändra lagstiftningen så att den även i framtiden tydligt pekar på den person som bär ett ansvar för varje yttrande. Ett önskvärt scenario är att var och en bär ansvaret för sitt eget område. Alltså att varje enskild person som tillhandahåller en social media, som till exempel en blogg eller någon annan webbplats där mottagaren kan göra inlägg direkt på webbsidan, ansvarar för den webbplatsen.[82] Denna ståndpunkt delar jag rent principiellt. Yttrandefrihet kan inte uppnås utan att den ansvariga också tar sitt ansvar. Det vore då inte heller för långsökt att varje innehavare av en webbplats också ansvarar för den platsen.

Men som har visats genom denna uppsats och kommer utvecklas i det följande kommer en förändring inte utan problematik. Att en allmänt utformad lagstiftning kan resultera i att ansvar utkrävs av någon som inte ens haft en teoretisk möjlighet att kontrollera det brottsliga yttrandet som framförts på, till exempel, en blogg är givetvis ohållbart. En person ska inte kunna hållas ansvarig för något han uppenbarligen inte kunnat utöva kontroll över. En sådan situation där ett sådant ansvar skulle kunna utkrävas skulle vara en orimlig ansvarsfördelning och resultera i en allmän misstro till lagstiftningen på området. Om man istället vänder på situationen och lägger ansvaret på den som faktiskt yttrade sig kan det verka mer rimligt, men då frångås principen om ensamansvaret och det yttrandefrihetsrättsliga syste-

[82] InfoTorg, Vem ansvarar för förtal på Internet?, Jur.kand. Benjamin O.J. Boman, https://www5-infotorg-se.bibl.proxy.hj.se/rb/premium/mittijuridiken/praktikerartiklar/article167905.ece?f::all=&f::not=&form=PointLex-Form&f:reflit=&f:publdat:to=&f::phrase=&y=0&f::any=&f:title:all=&x=0&f:title:not=&f:=Vem+ansvarar+f%C3%B6r+f%C3%B6rtal+p%C3%A5+Internet&f:referenser=&collection=PLAR%3BPLAN%3BPLPA%3BPLIR%3BPLKR%3BPLDE%3BPLTV%3BPLFS%3BPLBR&f:publdat:from=&f:title:phrase=&_form=PLEX&f:title=&ff:lagrum:special=&f:title:any=&sw=Internet&sw=Vem&sw=ansvarar&sw=f%C3%B6r&sw=f%C3%B6rtal&sw=p%C3%A5, Publicerad: 2011-09-09, Hämtad: 2012-04-03.

met i stort. Det skulle i denna situation vara svårt att bibehålla en kort och enkel rättegångsprocess eftersom man vid varje enskilt fall måste hitta den person som yttrade sig, vilket på internet är långt ifrån enkelt i varje fall.

Principen om meddelarskydd bygger, som sagt, på att mottagaren av meddelandet tar ansvar för att en bedömning görs där publiceringsintresset vägs mot sekretessintresset. Tanken idag är att detta görs av till exempel en journalist som ska ta ansvar genom sitt yrke. I framtiden är det dock troligt att sådana meddelanden som här avses också skickas till, exempelvis, bloggar där det faller på privatpersoner att utföra en ansvarsful bedömning innan publicering. Då kan man fråga sig om samtliga innehavare av bloggar är ens kapabla till att utföra en bedömning där publicitetsintresset ställs mot sekretessintresset. Även om kunskapen till en sådan bedömning skulle finnas så finns inget egentligt motiv för innehavarna av ett socialt medium att utföra en sådan bedömning. Det skulle antagligen vara mer sannorlikt att de flesta bloggare skulle sporras till att publicera avslöjande uppgifter eftersom detta skulle ge just deras blogg mer uppmärksamhet. Det uppstår ett problem när friheten genom meddelarskyddet omfattar sådana yttranden där personerna bakom yttrandet inte har något direkt incitament till att ta det ansvar de borde göra.

Tillsammans med problematiken runt ensamansvaret kommer den särskilda brottskatalogen utgöra de största problemen vid en övergång till en mer allmänt utformad lagstiftning på det yttrandefrihetsrättsliga området. Den avkriminalisering som en allmän lagstiftning på området skulle innebära utgör ett stort problem eftersom det återigen skulle innebära att personer åtnjuter en frihet utan att ta en del av ansvaret. Handlingar och yttranden som är brottsliga enligt vanlig lag skulle bli straffria om det rättsliga området istället skulle omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Detta eftersom endast en del av dessa handlingar och yttranden, som uppräknats tidigare i uppsatsen i avsnittet 2.2.5, anses vara yttrandefrihetsbrott och resterande handlingar och yttranden avkriminaliseras därmed. Problematiken är svår att finna en lösning till eftersom en utökning av den särskilda brottskatalogen skulle göra att man tar bort en av grundprinciperna och därmed också försämrar det yttrandefrihetsrättsliga skyddet.

5.2 Förändringsförslag av Yttrandefrihetskommittén

Med anledning av den negativa kritik som riktats mot dagens ålderdomliga lagstiftning på det yttrandefrihetsrättsliga området har Yttrandefrihetskommittén presenterat tre förändringsförslag på hur en ny lagstiftning på rättsområdet skulle kunna utformas. Samtliga av de tre förändringsförslagen, gjorda av Yttrandefrihetskommittén, grundar sig på att lagstiftningen i framtiden ska utgå ifrån begreppet massmedier istället för, som idag är fallet, att lagstiftningen utgår ifrån olika sätt att framställa massmedieinnehåll. Tanken är alltså här att inrikta lagstiftningen på ett begrepp istället för en teknik. Sedan görs olika typer av begränsningar, beroende på vilket av förslagen som avses, för vilka massmedier som ska omfattas av den nya yttrandefrihetsgrundlagens tillämpningsområde. Med massmedier avses endast yttranden som är ämnade att spridas till allmänheten.[83] Denna nya inriktning på lagstiftning är positiv i det avseende att den efter en förändring inte är teknikberoende som den är idag. Förändringsförslagen kommer också ge upphov till diskussion huruvida en ny yttrandefrihetsgrundlag fortfarande endast kommer att skydda massmedieföretag eller om alla yttranden i fortsättningen kommer åtnjuta ett likvärdigt grundlagsskydd på ett sådant sätt som det kan tyckas att syftet med den nuvarande lagstiftningen avser. I det följande ska de tre förändringsförslagen beskrivas översiktligt och sedan diskuteras. Förslagen beskrivs översiktligt eftersom det är lagstiftningens inriktning som är av intresse för diskussionen och inte lagstiftningens utformning i detalj.

5.2.1 Ansvarsmodellen

Med ansvarsmodellen avses ett förändringsförslag som baseras på rätten till anonymitet och möjligheten att utkräva ansvar. Modellen innebär att lagstiftningen endast kommer kunna tillämpas på yttranden som någon tar ett tydligt ansvar för, vilket innebär att ansvaret tydligt måste deklareras genom utgivningsbevis eller genom andra ansvarsuppgifter.[84] Hela lagstiftningen blir alltså frivillig och kan endast tillämpas på de yttranden som någon aktivt tagit ansvar för. Genom förslaget blir lagstiftningen klar, tydlig och enkel att tillämpa, men den utgör också en långtgående inskränkning av grundlagsskyddet. Yttrandefrihetsskyddet

[83] Justitieombudsmannens yttrande över lagstiftningsremisser, Synpunkter på Yttrandefrihetskommitténs betänkande Ny yttrandefrihetsgrundlag? (SOU 2010:68), Allmänt om grundlagsmodellerna, Diarienummer: 6749-2010, Beslutsdatum: 2011-02-13.

[84] SOU 2010:68, Ansvarsmodellen, s.151.

kommer genom ansvarsmodellen endast bli ett undantag istället för den rådande rättsordningen på området. Vanlig lag kommer istället, i de allra flesta fall, bli den tillämpliga lagstiftningen och det starka yttrandefrihetsskydd som har funnits i den svenska lagstiftningen under mycket lång tid kommer försämras. Detta eftersom grundlagstiftningens tillämpningsområde alltså minskar. Idag finns genom både TF och YGL yttranden som omfattas automatiskt av grundlagsskyddet men genom ansvarsmodellen kommer inga yttrandet att skyddas automatiskt istället övergår alltså det automatiska skyddet till att bli frivilligt.[85]

5.2.2 Ändamålsmodellen

Ändamålsmodellen innebär en förändring av grundlagen på så sätt att lagstiftningen på området istället utgår från ändamålet med yttrandet istället för vilken teknik som yttrandet framförs genom. Ändamålsmodellen ger ett särskilt starkt skydd för yttranden framförda för opinionsbildande, journalistiska, litterära eller konstnärliga ändamål. Genom ändamålsmodellen behöver inte en utgivare utses utan här avses alla framställningar av yttranden riktade mot allmänheten där ett särskilt skydd ges för de ändamål som här räknats upp. Det har dock gjorts ett undantag när det gäller principen om meddelarsskydd som endast gäller för massmedier där utgivare har utsetts för att inte sekretessintresset ska hamna alltför långt i bakgrunden. [86]

En positiv aspekt med ändamålsmodellen är just att den inriktar sig på innehållet av ett yttrande och på så sätt bedömer om yttrandet omfattas av lagstiftningen beroende på vilket syfte personen som framförde yttrandet hade istället för hur eller var personen yttrade sig. Modellen omfattar alltså alla yttranden oavsett med vilken teknik de framförs så länge de är ämnade att spridas till allmänheten och har ett bakomliggande syfte som omfattas av modellen. Ändamålsmodellen förstärker på så vis den fria åsiktsbildningen som dagens lagstiftning bygger på.[87]

Det finns dock också en negativ sida med förändringsförslaget. Genom ändamålsmodellen byts lagstiftningens teknikberoende mot innehållsberoende. Med detta kommer betydande

[85] Justitieombudsmannens yttrande över lagstiftningsremisser, Synpunkter på Yttrandefrihetskommitténs betänkande Ny yttrandefrihetsgrundlag? (SOU 2010:68), Ansvarsmodellen, Diarienummer: 6749-2010, Beslutsdatum: 2011-02-13.

[86] SOU 2010:68, Ändamålsmodellen, Modellens huvuddrag, s.264.

[87] SOU 2010:68, Ändamålsmodellen, Introduktion, s.263-264.

problem. Det kommer bli svårt att utforma lagstiftningen så att den blir tydlig och konsekvent, vilket gör att grundlagensbestämmelser blir tänjbara. Vid eventuella prövningar kommer bedömningar behöva göras för vad ett yttrande innehöll och till vilket ändamål det gjordes. Detta gör att bedömningsutrymmet ökar medan förutsebarheten minskar. Det öppnar också för att tryck utifrån kan påverka en prövning i domstol. En bedömares personliga åsikter får ett större spelrum när lagstiftningen på området inte är entydig utan kan tolkas olika beroende på vilken politisk eller personlig åsikt bedömaren har. Påverkan kan komma både nationellt och internationellt. Sverige har, som sagt, ett ovanligt starkt yttrandefrihetsskydd och en förändring till ett mer tänjbart regelverk kan öppna för att, till exempel, EU får större möjligheter att influera lagstiftningen i en viss riktning.[88]

5.2.3 Verksamhetsmodellen

Verksamhetsmodellen avser en ny grundlag där utgångspunkten ligger i att skydda yttranden som framförs av massmedieföretag. Dessa yttranden får ett särskilt starkt skydd genom modellen men det finns också en möjlighet för andra aktörer att erhålla grundlagsskydd för sina yttranden genom att uppge ansvarsuppgifter för de yttranden som ska omfattas av grundlagsskyddet. Verksamhetsmodellen liknar på detta sätt den nuvarande lagstiftningen genom att verksamheter skyddas särskilt och för andra aktörer finns ett frivilligt skydd. Grunden till det frivilliga skyddet ligger i att ansvarstagandet ska betonas och att alltså skydd endast ges till den som tagit ansvar. Tanken med det särskilda skyddet för verksamheter är att skydda sådan medieverksamhet som bedrivs professionellt eftersom den anses var av särskild betydelse för den fria åsiktsbildningen i samhället. I massmedieföretagen är det också, i de allra flesta fall, enkelt att utkräva ansvar eftersom ansvaret är tydligt fördelat inom dessa företag.[89]

5.2.4 En kommentar till förändringsförslagen

[88] Justitieombudsmannens yttrande över lagstiftningsremisser, Synpunkter på Yttrandefrihetskommitténs betänkande Ny yttrandefrihetsgrundlag? (SOU 2010:68), Ansvarsmodellen, Diarienummer: 6749-2010, Beslutsdatum: 2011-02-13.

[89] SOU 2010:68, Verksamhetsmodellen, Modellens huvuddrag, s.212.

Ansvarsmodellen är enligt min mening den sämsta av de tre förändringsförslagen eftersom lagstiftningen, genom denna förändring, går från att ha ett fast tillämpningsområde och ett frivilligt tillämpningsområde till att hela grundlagsskyddet blir frivilligt. Grundlagsskyddet kommer genom modellen endast att bli ett undantag till vanlig lag på rättsområdet. Innehavare av sociala medier så som bloggar kommer inte vanligtvis att aktivt söka sig till att omfattas av grundlagsskyddet, det gör de inte idag och kommer sannolikt inte göra det i framtiden heller. Grundlagsskyddet kommer därför endast i undantagsfall existera i sociala medier vilket inte är önskvärt eftersom detta leder till att yttrandefrihetsskyddet förblir oförändrat på området.

Det är viktigt att upprätthålla ett starkt yttrandefrihetsrättsligt skydd i grundlagen för att tillförsäkra medborgarna en fri åsiktsbildning. Genom ansvarsmodellen kommer dock detta skydd att försämras. Modellen gör, till exempel, att personer som vill omfattas av meddelarskydd sätts i en svår sits eftersom dessa personen tvingas att undersöka vilka medieföretag eller andra aktörer som omfattas av grundlagsskyddet innan de kan lämna ett meddelande.

Det är principiellt fel att förändra lagstiftningen på så sätt att hela lagstiftningen blir frivillig eftersom den då endast kommer bli ett undantag och det svenska yttrandefrihetsskyddet kommer att inskränkas avsevärt. Slutsatsen av ansvarsmodellen är att yttrandefriheten i stort kommer att försämras då det inte finns något fast område där lagen är tillämplig. För sociala medier förblir situationen oförändrad då dessa inte kommer omfattas av grundlagsskyddet utan att innehavarna måste förse yttrandena med ansvarsuppgifter för att de ska omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet.

Ändamålsmodellen är det förslag som ger en mer allmän lagstiftning där alla yttranden behandlas lika oberoende av teknik eller vem som framför yttrandet. Att modellen tar sin utgångspunkt i själva syftet med yttrandet är jag principiellt positivt inställd till. Yttrandefrihetsskyddet utgår ifrån att den fria åsiktsbildningen tillförsäkras varje medborgare. Genom ändamålsmodellen kommer lagstiftningen inte ta någon hänsyn till om yttrandet framfördes genom någon viss teknik eller att yttrandet framfördes av något massmedieföretag, här tas endast hänsyn till vilket innehåll yttrandet bestod av.

Ändamålsmodellen är, som sagt, på ett principiellt plan en bra tanke där yttrandets innehåll är det avgörande och alla yttranden som framförs för opinionsbildande, journalistiska, litterära eller konstnärliga ändamål erhåller ett grundlagsskydd oavsett hur eller var de framförs.

Med modellen kommer dock betydande tillämpningsproblem när det gäller ansvarstagande och rättssäkerhet. En sådan allmän lagstiftning som förändringsförslaget ger skapar problem när det gäller ensamansvaret och den särskilda rättegångsordningen, som framförts tidigare. En ansvarig, om en sådan överhuvudtaget kan hittas, riskerar att bli ansvarig för sådant han inte haft en möjlighet att kontrollera. Vidare kommer modellen skapa långa prövningar där bedömningar måste göras för vad som egentligen är opinionsbildande, journalistiska, litterära eller konstnärliga ändamål. Tydliga regler kommer inte kunna stadgas i lagstiftningen för exakt när ett yttrandes innehåll ska anser vara grundlagsskyddet, istället måste en betydande praxis byggas på området. Detta är exempel på tillämpningsproblem som minskar förutsebarheten i lagstiftningen.

Modellen kommer också öppna för att prövningar kommer att kunna påverkas utifrån och därmed riskera att försämra rättssäkerheten på området. Bedömningsutrymmet ökar och detta betyder att opinionstryck kan påverka bedömarens beslutfattning. Att utomstående krafter kan påverka en bedömare är något som bör tas på allvar eftersom det har hänt förut. Vid den så kallade IB-affären skulle, till exempel, prövningen normalt ske enligt TF:s regler men myndigheterna valde här en annan väg för att undvika konfrontation med grundlagen.[90]

De negativa aspekterna överväger, i min mening, de positiva i ändamålsmodellen. Tillämpningssvårigheterna skulle bli alltför stora i en så allmänt utformad lagstiftning, vidare skulle rättssäkerheten äventyras vilket inte är önskvärt. Verksamhetsmodellen å andra sidan erbjuder ett klart och tydligt regelverk där utgångspunkten ligger vid att skydda de professionella massmedieföretagen eftersom denna verksamhet anses vara särskild skyddsvärd. Verksamhetsmodellen erbjuder ett liknande skydd som det vi har idag men med den skillnaden att teknikberoendet har förts ur lagstiftningen. Modellen erbjuder ett tydligt skydd för alla massmedieföretag som skyddas särskilt men det finns också ett frivilligt grundlagsskydd. Det blir tydligt att om ett yttrande ska skyddas av grundlagen så bör yttrandet framföras av ett massmedieföretag och, till exempel, en meddelare bör lämna meddelandet till ett sådant företag om han önskar att yttrandet ska omfattas av det särskilda grundlagsskyddet.

[90] Justitieombudsmannens yttrande över lagstiftningsremisser, Synpunkter på Yttrandefrihetskommitténs betänkande Ny yttrandefrihetsgrundlag? (SOU 2010:68), Ändamålsmodellen, Diarienummer: 6749-2010, Beslutsdatum: 2011-02-13.

Med den teknikutveckling som sker på området är det sannolikt att skyddsvärda yttranden i framtiden kommer framföras genom social medier allt mer. Men det yttrandefrihetsrättsliga skyddet skulle bli allt för inskränkt i en allmän lagstiftning där alla yttranden omfattas. Grundprinciperna skulle försvinna och med dem också det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Genom verksamhetsmodellen kommer ingen förändring ske när det gäller det yttrandefrihetsrättsliga skyddet i sociala medier men modellen gör att den framtida lagstiftningen i stort blir tydligt, konsekvent, enkelt att tillämpa och förutsebart. Verksamhetsmodellen skapar en lagstiftning på det yttrandefrihetsrättsliga området är tydlig och förutsebar, och modellen håller kvar vid grundprinciperna. Detta gör att verksamhetsmodellen är det bästa förslaget forma en ny lagstiftning efter.

6 Sammanfattande slutsatser

Denna uppsats har som syfte att utreda om sociala medier på internet bör omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Syftet var också att utreda huruvida den teknikberoende lagstiftningen på det yttrandefrihetsrättsliga området kan avskaffas och om det är möjligt att formulera en allmän lagstiftning där samtliga yttranden omfattas. Utredningen skulle göras mot bakgrund av en analys av de yttrandefrihetsrättsliga grundprinciperna och de förändringsförslag som framförts på rättsområdet för att kunna diskutera vilken inriktning som det yttrandefrihetsrättsliga skyddet bör ta i framtiden och om sociala medier kan omfattas av detta skydd.

Gällande lagstiftning har beskrivits och det bakomliggande syftet med grundlagsskyddet har redogjorts för, praxis har visat att olika lagstiftningar blir tillämpliga på likvärdiga yttranden beroende på var och hur yttrandena framförs. Den ålderdomliga lagstiftningen omfattar inte yttranden i nya medier eftersom den har utformats för att skydda tekniken med vilken yttranden framförs och inte innehållet i själva yttrandet. Med den tekniska utvecklingen som ständigt pågår hinner lagstiftningen aldrig ikapp med dagens utformning. En förändring måste därför ske så att lagstiftningen inte behöver ändras varje gång ett yttrande kan framföras genom en ny teknik.

Det har länge funnits en gräns för vilka tekniker som används av massmedieföretag men med de nya tekniker som tillkommit har denna gräns suddats ut vilket gör att dagens lagstiftning blir än mer olämplig med tiden. Sociala medier används både av privatpersoner som massmedieföretag och kommer i framtiden att användas ännu mer. Frågan som nu måste ställas är huruvida en ny lagstiftning ska utformas så att den omfattar yttranden gjorda av en viss verksamhet vars ändamål är att sprida information till allmänheten eller om varje yttrande ska omfattas oavsett om yttrandet framförs av en ensam medborgare eller av en verksamhet ägnad åt informationsspridning till allmänheten.

Genom den praxis som har anförts i denna uppsats har visats att den rådande rättsordningen varken är tydlig eller enkel att tillämpa. Det är svårt för innehavare av bloggar och andra sociala medier att se konsekvenserna av ett handlande. När det gäller yttranden som görs i sociala medier på internet kan inte mindre än tre olika lagar bli tillämpliga beroende på vart yttrandet framförs och om ansvarsuppgifter har uppgetts för yttrandet. Praxis har också visat hur en webbplats kan delas upp i flera olika områden där olika lagar blir tillämpliga på varje område. Detta exemplifierar de svårigheter som användare av sociala medier ställs in-

för på grund av dagens lagstiftning och därför bör det göras en förändring av lagstiftningen på rättsområdet. Huvudregeln för de yttrande som framförs är att dessa ej omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet om inte webbplatsen där yttrandet framförts uppfyller de krav som ställs i undantaget som finns stadgat i databasregeln. Den principiella hållningen i lagstiftningen är alltså att sociala medier inte ska omfattas av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet.

Det yttrandefrihetsrättsliga skyddet består av två sidor, dels den frihetsrättsligasidan och dels ansvarssidan. Båda sidorna behöver tas hänsyn till vid en förändring av lagstiftningen på området. En allmän lagstiftning skulle erbjuda ett likvärdigt skydd för samtliga yttranden oberoende av hur eller var de framförs. Men det finns också en baksida med en allmänt utformad lagstiftning. En sådan rättsordning skulle innebära att de yttrandefrihetsrättsliga principerna, som dagens lagstiftning på området grundar sig på, äventyras och i vissa fall helt tas bort. En sådan förändring skulle alltså resultera i att det yttrandefrihetsrättsliga skyddet inskränks avsevärt och stora tillämpningsproblem skulle uppstå på rättsområdet.

Frihet kräver ansvar och det är viktigt att de som åtnjuter en frihet också tar en del av ansvaret. Frågan som då måste ställas är om det överhuvudtaget går att bygga ett fungerande ansvarssystem i en allmänt utformad lagstiftning eller om endast vissa yttranden där ansvar kan utkrävas bör omfattas av grundlagsskyddet. I diskussionen runt de tre förändringsförslag som anförts i uppsatsen uppkommer just den frågan och jag vill på en gång ta bort ett av förslagen då inriktningen på ansvarsmodellen inte erbjuder en förstärkning av det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Tvärtom så inskränks det yttrandefrihetsrättsliga skyddet genom detta förslag.

De återstående två förslagen, ändamålsmodellen och verksamhetsmodellen, exemplifierar de två inriktningar som denna uppsats har diskuterat. Ändamålsmodellen som ger en allmänt utformad lagstiftning där yttrandets innehåll är det avgörande för om yttrandet omfattas av grundlagsskyddet eller verksamhetsmodellen som ger ett särskilt skydd för verksamheter. Som har anförts tidigare i denna uppsats ger ändamålsmodellen en rättsordning som ger ett likvärdigt skydd för samtliga yttranden oavsett hur eller var yttrandet framförs. Problemet med denna modell är hur ansvaret ska fördelas och vad förändringen betyder för grundprinciperna.

Ändamålsmodellen kommer resultera i att regelverket blir tänjbart istället för att fasta och tydliga regler stadgas på rättsområdet. Då bedömningsutrymmet ökar kommer också risken

för att bedömning påverkas utifrån att öka. Ändamålsmodellen kommer även att resultera i att de viktiga yttrandefrihetsrättsliga principerna kommer att äventyras. De argument som väger tyngst mot att en allmän lagstiftning bör införs på rättsområdet är att principerna om ensamansvar och den särskilda rättegångsordningen inte skulle kunna upprätthållas på ett tillfredsställande sätt. Det yttrandefrihetsrättsliga skyddet vilar på att endast en person ska hållas ansvarig för ett lagbrott. Men det krävs att det är, så att säga, rätt man som hålls ansvarig. Det betyder att den person som ska hållas ansvarig också är den person som är ansvarig för yttrandet i fråga och att denna person har haft möjlighet att kontrollera innehållet i yttrandet. Detta rättsystem kommer bli svårt att stifta i en så allmän lagstiftning som ändamålsmodellen skapar, där ett särskilt skydd ges samtliga yttranden som är ämnade att uppnå något av de anförda ändamålen oavsett om någon tagit ansvar för yttrandena. Endast om någon tar ansvar kan principen om ensamansvar upprätthållas. En allt för stor del av de yttranden som görs i sociala medier idag saknar en person bakom som är villig eller har möjlighet att ta ansvar, vilket betyder att ensamansvaret inte kan upprätthållas.

En allmän lagstiftning skulle också resultera i att alla yttranden som idag omfattas av den reglering som ges genom vanlig lag skulle lyftas in på det yttrandefrihetsrättsliga området. Effekten av detta blir att en avkriminalisering skulle ske genom att endast ett fåtal av de lagbrott som stadgas i vanlig lag också är sådana yttrandefrihetsbrott som räknas upp i den särskilda brottskatalogen. De övriga lagbrotten omvandlas alltså till att bli straffria på det yttrandefrihetsrättsliga området.

En så allmänt utformad lagstiftning som skapas genom ändamålsmodellen kommer med för många risker, enligt min mening. En yttrandefrihetsrättslig lagstiftning måste vara tydlig, enkel att tillämpa, konsekvent, förutsebar och hålla fast vid de yttrandefrihetsrättsliga principerna. En sådan lagstiftning kan skapas genom verksamhetsmodellen. Här ges endast ett särskilt skydd för de yttranden som anses vara av särskild betydelse för yttrandefriheten i stort. Det är sant att med den tekniska utveckling som hela tiden pågår kommer skyddsvärda yttranden att framföras allt mer genom sociala medier i framtiden, men en yttrandefrihetsrättslig lagstiftning som omfattar samtliga yttranden skulle inskränka det yttrandefrihetsrättsliga skyddet. Genom verksamhetsmodellen kommer ett starkt yttrandefrihetsrättsligt skydd istället att leva vidare i den svenska lagstiftningen. På grund av att en allmän lagstiftning skulle skada de yttrandefrihetsrättsliga principerna och att en lagstiftning som ger ett särskilt starkt skydd för verksamheter och därmed erbjuder ett fast område där ett starkt yttrandefrihetsrättsligt skydd kan leva vidare är min slutsats att en framtida lagstiftning på

rättsområdet bör inriktas på att skydda massmedieföretagen särskilt, även om detta innebär att ingen rättslig förändring kommer ske när det gäller det yttrandefrihetsrättsliga skyddet i sociala medier.

Referenslista

Lagstiftning

Lagen (1998:112) om ansvar för elektroniska anslagstavlor

Regeringsformen (1974:152)

Tryckfrihetsförordningen (1949:105)

Yttrandefrihetsgrundlagen (1991:1469)

Offentligt tryck

Proposition 2009/10:81, Grundlagsskydd för digital bio och andra yttrandefrihetsrättsliga frågor.

Proposition 1997/98:43, Tryckfrihetsförordningens och yttrandefrihetsgrund- lagens tillämpningsområden barnpornografifrågan m.m.

Proposition 1990/91:64, Regeringens proposition 1990/91:64 om yttrandefrihetsgrundlag m.m.

SOU 2010:68, Ny yttrandefrihetsgrundlag? Yttrandefrihetskommittén presenterar tre modeller.

SOU 2006:96, Ett nytt grundlagsskydd för tryck- och yttrandefriheten? Del 1 och Del 2. Tryck och yttrandefrihetsberedningen inbjuder till debatt SOU 1997:49, Grundlagsskydd för nya medier. Betänkande av Mediekommittén.

Justitieombudsmannens yttranden

Justitieombudsmannens yttrande över lagstiftningsremisser, Synpunkter på Yttrandefrihetskommitténs betänkande Ny yttrandefrihetsgrundlag? (SOU 2010:68), Diarienummer: 6749-2010, Beslutsdatum: 2011-02-13.

Praxis

Domslut

NJA 2007 s.805 I

NJA 2007 s.805 II

Hovrättsdom, Målnummer: FT2010-10, Domsdatum: 2011-04-19.

Hovrättsdom, Målnummer: FT1346-10, Domsdatum: 2011-06-01.

Justitiekanslerns beslut

Justitiekanslerns beslut, Frågan om det redaktionella ansvaret för bloggar på en hemsida, Diarienummer: 5532-09-31, Beslutsdatum: 2009-10-02.

Justitiekanslerns beslut, Ifrågasatt yttrandefrihetsbrott (förtal), Diarienummer: 2803-08-31, Beslutsdatum: 2008-05-28.

Justitiekanslerns beslut, Utrikesministerns blogg skyddas inte av grundlagen, Diarienummer: 3163-07-31, Beslutsdatum: 2007-05-06.

Justitiekanslerns beslut, Diarienummer: 3745-07-31, Beslutsdatum: 2007-10-12.

Justitiekanslerns beslut, Diarienummer: 2841-00-31 och 3249-00-31, Beslutsdatum: 2000-11-09.

Artiklar

InfoTorg, Vem ansvarar för förtal på Internet?, Jur.kand. Benjamin O.J. Boman, https://www5-infotorg-se.bibl.proxy.hj.se/rb/premium/mittijuridiken/praktikerartiklar/article167905.ece?f::all=&f::not=&form=PointLexForm&f:reflit=&f:publdat:to=&f::phrase=&y=0&f::any=&f:title:all=&x=0&f:title:not=&f:=Vem+ansvarar+f%C3%B6r+f%C3%B6rtal+p%C3%A5+Internet&f:referenser=&collection=PLAR%3BPLAN%3BPLPA%3BPLIR%3BPLKR%3BPLDE%3BPLTV%3BPLFS%3BPLBR&f:publdat:from=&f:title:phrase=&_form=PLEX&f:title=&ff:lagrum:special=&f:title:any=&sw=Internet&sw=Vem&sw=ansvarar&sw=f%C3%B6r&sw=f%C3%B6rtal&sw=p%C3%A5, Publicerad: 2011-09-09, Hämtad: 2012-04-03.